

1. ВІТЧИЗНЯНІ І ЗАРУБІЖНІ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ФІНАНСОВИЙ І УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНТЕГРОВАНА СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Богашко О.Л., канд. екон. наук, доцент

*Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини*

Управлінський облік – нове для України поняття, яке з'явилося на початку ринкових перетворень у 90-х роках минулого століття. Як відомо, поділ бухгалтерського обліку на підсистеми фінансового й управлінського обліку офіційно не визнано. Всі законодавчі та нормативні акти з бухгалтерського обліку орієнтовані на збереження єдиної системи бухгалтерського обліку. Разом з тим, в навчальних планах підготовки фахівців з бухгалтерського обліку та аудиту, фінансовий і управлінський обліки виділені як самостійні навчальні дисципліни, а в навчальних програмах визначені об'єкти та методи цих видів обліку, склад і порядок формування облікової та звітної інформації, її користувачі та інше.

Управлінський облік регулюється внутрішніми положеннями організації, в яких визначено зміст необхідної інформації, терміни, форми і порядок її подання управлінським службам організації.

Попри те, що в останні роки проблеми управлінського обліку перебувають в центрі уваги наукових і практичних працівників, ще поки не склалося усталене, загально-

визнане визначення управлінського обліку, його предмету й об'єкту; триває дискусія про доцільність його виділення з єдиної системи бухгалтерського обліку.

Практики, що заперечують існування управлінського обліку, вважають неприпустимим поділ єдиної системи бухгалтерського обліку на підсистеми фінансового й управлінського обліку. З цією позицією важко не погодитися, оскільки поділ бухгалтерського обліку на підсистеми фінансового й управлінського обліку не тільки недоцільно, але й неможливо.

З одного боку, для обґрунтування будь-яких управлінських рішень необхідна вся сформована у бухгалтерському обліку інформація, в тому числі й та, яка включена у сферу фінансового обліку. Так, для вироблення заходів з мінімізації витрат і збільшенню доходів необхідні дані про наявність, рух і використання різних видів майна, про забезпеченість капіталом, про стан розрахунків з банками, дебіторами й кредиторами, персоналом та інша інформація, формування якої віднесено до компетенції фінансового обліку. У свою чергу, підсистема фінансового обліку охоплює всі об'єкти бухгалтерського обліку, включаючи облік витрат на виробництво та інших витрат, доходів і результатів, вивчення яких потім дублюється в управлінському обліку.

З іншого боку, виділити з системи бухгалтерського обліку об'єкти, що включаються у сферу управлінського обліку, технічно неможливо без порушення всієї системи бухгалтерського обліку. Ця система настільки цілісна і гармонійна, що при вилученні з неї окремих блоків система суцільного, безперервного і взаємопов'язаного відображення всіх фактів господарської діяльності, які отримали документальне підтвердження і мають грошову оцінку, перестане існувати.

Фахівці з управлінського обліку широко використовують зарубіжні методи обліку, такі як стандарт-костинг,

директ-костинг й інші, залишаючи без уваги численні розробки минулих років з проблем нормативного обліку, його застосування в окремих галузях. Використання накопиченого в цій області вітчизняного наукового надбання сприяло б збагаченню сучасних підходів до обліку та контролю витрат.

Зокрема, терміни «бюджетування» та «бюджет» використовують в незвичному для української економічної науки тлумаченні. В управлінському обліку бюджетом називають і план, і кошторис, і, власне, бюджет, а це ускладнює сприйняття цих понять і збіднює лексику видань, присвячених управлінському обліку.

Збереження єдиної системи бухгалтерського обліку, яка вбирає в себе формування всієї необхідної для управління облікової інформації, не означає, що бухгалтерський облік повинен залишитися відокремленою, замкнутою системою, яка не може бути інтегрована з іншими управлінськими функціями. Управління в цих умовах може бути ефективним тільки за умови об'єднання всіх управлінських функцій, їх націленості на вирішення поставлених завдань на стадії вивчення ринку, складання перспективних, поточних і оперативних планів, організації їх виконання в процесі обліку, контролю та аналізу досягнутих результатів, регулювання небажаних відхилень від планових завдань.

Розширення трактування управлінського обліку сприяє його використанню далеко за рамками підсистеми бухгалтерського обліку. При такому його розумінні вже не управлінський облік є підсистемою бухгалтерського обліку, а бухгалтерський облік виступає складовою частиною комплексу управлінських функцій. Таким чином, дана концепція передбачає більш високий ступінь інтеграції облікової інформації, що забезпечує єдність не тільки системи бухгалтерського обліку підприємства, а й усієї системи народногосподарського обліку в цілому.